

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı : 1997/71**

**Karar Sayısı : 1998/73**

**Karar Günü : 18.11.1998**

**R.G. Tarih-Sayı :14.07.2000-24109**

**İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ankara 1. İdare Mahkemesi**

**İTİRAZIN KONUSU : 20.3.1997 günlü, 570 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"nin,**

**- 1. maddesiyle değiştirilen 270 sayılı "Yüksek Hakimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin değişik 1. maddesindeki cetvelin 7 Sıra No'lu bendinin,**

**- 3. maddesiyle değiştirilen 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 106. maddesinin birinci fıkrasının (C ) bendinin,**

**- 14. maddesinde yer alan "... ile 24.2.1983 tarih ve 2802 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin son fıkrası..." ibaresinin,**

**Anayasa'nın 10. ve 91. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.**

### **I- OLAY**

570 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"de birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış, Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcıları için öngörülen "Yüksek Hakimlik Tazminatı" ile "Yargı Ödeneği"nin eksik ödenmesine ilişkin işlemlerin iptali için açılan davada Mahkeme, itiraz konusu kurallara yönelik Anayasa'ya aykırılık savını ciddi bularak iptali için başvurmuştur.

### **III- YASA METİNLERİ**

#### **A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları**

570 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin itiraz konusu kuralları da içeren 1., 3. ve 14. maddeleri şöyledir :

- 1- "Madde 1- 270 sayılı "Yüksek Hakimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin değişik 1 inci maddesindeki cetvel aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

| <b><u>Sıra No</u></b> | <b><u>Kadro ve Görev Ünvanı</u></b>                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b><u>Tazminat Göstergeleri</u></b> |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| 1                     | Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yargıtay Başkanı, Danıştay Başkanı, Sayıştay Başkanı ve Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı                                                                                                                                              | 15.000                              |
| 2                     | Anayasa Mahkemesi Üyeleri, Yargıtay-Danıştay Birinci Başkan Vekilleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vekili, Yargıtay-Danıştay-Sayıştay Daire Başkanları, Adalet Bakanlığı Müsteşarı                                                                                                                                | 8.000                               |
| 3                     | Yargıtay-Danıştay-Sayıştay Üyeleri, Birinci sınıf Hakim ve Savcılar (Birinci sınıf hakim ve savcılardan; Adalet Bakanlığında Bakanlık Yüksek Müşaviri, Müsteşar Yardımcısı, Teftiş Kurulu Başkanı, Genel Müdür, A.P.K. Kurulu Başkanı ve Müstakil Daire Başkanı görevini yapmakta olanlar dahil) ve Sayıştay Savcısı | 7.000                               |
| 4                     | Birinci sınıfa ayrılmış, bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte üç yılını doldurmuş Yargıtay ve Danıştay Üyeliklerine seçilme hakkını da kaybetmemiş bulunan Hakim ve Savcılar                                                                                                                            | 4.500                               |
| 5                     | Birinci sınıfa ayrılmış diğer Hakim ve Savcılar                                                                                                                                                                                                                                                                      | 2.000                               |
| 6                     | Birinci sınıfa ayrılmış ve bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekten altı yılını doldurmuş, Sayıştay Üyelğine seçilme hakkını da kaybetmemiş olan Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay Savcı Yardımcıları                                                                                                 | 5.500                               |
| 7                     | Birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay Savcı Yardımcıları                                                                                                                                              | 4.000                               |
| 8                     | Birinci sınıfa ayrılmış diğer Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay Savcı Yardımcıları                                                                                                                                                                                                                              | 2.000                               |

**2- "Madde 3-** 2802 sayılı "Hakimler ve Savcılar Kanunu"nun 106 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 106- Bu Kanunun 2 nci maddesinde belirtilenlerden;

a) Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yargıtay Başkanı, Danıştay Başkanı, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Danıştay Başsavcısı için brüt aylıkları tutarının % 240 ı ile bu Kanuna göre hesaplanacak en yüksek aylık tutarının % 150 sinin,

b) Anayasa Mahkemesi Üyeleri, Yargıtay - Danıştay Birinci Başkan Vekilleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vekili, Yargıtay - Danıştay Daire Başkanları, Yargıtay - Danıştay Üyeleri ile Adalet Bakanlığı Müsteşarı için brüt aylıkları tutarının % 180 i ile bu Kanuna göre hesaplanacak en yüksek aylık tutarının % 150 sinin,

c) Diğerleri için brüt aylıkları tutarının % 175 i ile bu Kanuna göre hesaplanacak en yüksek aylık tutarının % 150 sinin

toplamı kadar ödenek verilir.

Adalet Müfettişlerine, bu Kanuna göre hesaplanacak en yüksek aylık tutarının % 30 undan az olmamak üzere brüt aylıkları tutarının % 40 ı oranında özel hizmet tazminatı ödenir. Ancak Adalet Müfettişlerine yapılacak aylık, ek gösterge, yüksek hakimlik tazminatı ile bu madde uyarınca yapılacak ödemelerin net tutarı, yüksek mahkeme daire başkanına yapılacak aylık, ek gösterge, yüksek hakimlik tazminatı ile ödeneklerin net tutarını geçemez.

Hakim ve Savcı adaylarına, bu Kanuna göre hesaplanacak en yüksek aylık tutarının % 155 i oranında ek ödemedede bulunulur.

Bu maddeye göre ödeme yapılanlara, ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Zam ve Tazminatlar" başlıklı ek maddesi uyarınca ödeme yapılmaz. Bu maddeye göre yapılacak ödemeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmaz."

**3- "Madde 14-** 484 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 4 üncü ve 485 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 8 inci maddeleri ile 24.2.1983 tarih ve 2802 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır."

## **B- İlgili Yasa Kuralları**

**a- 2802 sayılı Yasa'ya 13.7.1993 günlü, 486 sayılı KHK'nin 13. maddesiyle eklenen ilgili Ek Geçici 1. madde şöyledir:**

**"Ek Geçici Madde 1-** Kendi kanunlarında gerekli değişiklik yapılınca kadar aylık, ödenek, mali, sosyal ve diğer özlük hakları bakımından;

a) Sayıştay Başkanı, Daire Başkanları, üyeleri sırasıyla Yargıtay Birinci Başkanı, daire başkanları ve üyeleri;

b) Yukarıdakiler dışında kalan Sayıştay meslek mensupları ile Sayıştay savcı ve savcı yardımcıları, kıdem, sınıf ve derecesindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve

üçüncü sınıf hakim ve savcılar, hakkındaki hükümlere tabidir. Ek göstergelere ilişkin olarak birinci sınıfa ayrılmış hakim ve savcılar için aranan "Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını kaybetmemiş olmak" şartı Sayıştay meslek mensupları ile Sayıştay savcı ve savcı yardımcılarını için "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş olmak" şeklinde uygulanır.

Denetçi yardımcılarını, hakim ve savcı adayları gibi aylık ve ek ödeme alırlar.

Devlet Memurları Kanununun Ek Geçici 7 ve 8 inci maddeleri ve 420 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi ile kısmen değiştirilen 418 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa eklenen III sayılı Ek Gösterge Cetveli Sayıştay meslek mensupları, Sayıştay savcısı ve savcı yardımcılarını hakkında uygulanmaz."

**b- 570 sayılı KHK'nin dayanağını oluşturan 26.11.1996 günlü, 4214 sayılı Yetki Yasası'nın ilgili 1. maddesi şöyledir:**

**"MADDE 1.-** Bu Kanunun amacı; kamu kurum ve kuruluşlarında görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunların emeklilerinin mal imkanlar ölçüsünde geçmiş yıl kayıplarını giderebilmek, mali ve sosyal haklarında iyileştirmeler yapmak üzere aşağıdaki kapsam maddesinde belirtilen çerçeve dahilinde Bakanlar Kuruluna Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi vermektir."

### **C- Dayanılan Anayasa Kuralları**

İtiraz başvurusunda dayanılan Anayasa kuralları şöyledir:

**1- "MADDE10.-** Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

**2-"MADDE 91.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir. Ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.

Yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılamayacağını gösterir.

Bakanlar Kurulunun istifası, düşürülmesi veya yasama döneminin bitmesi, belli süre için verilmiş olan yetkinin sona ermesine sebep olmaz.

Kanun hükmünde kararnamenin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından süre bitiminden önce onaylanması sırasında, yetkinin son bulunduğu veya süre bitimine kadar devam ettiği de belirtilir.

Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanının Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararname çıkarmasına ilişkin hükümler saklıdır.

Kanun hükmünde kararnameler, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler. Ancak, kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir.

Kararnameler, Resmî Gazetede yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararnameler, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedilikle görüşülür.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte, yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmî Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer."

#### **IV- İLK İNCELEME**

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince; Yekta GÜNGÖR ÖZDEN, Güven DİNÇER, Selçuk TÜZÜN, Ahmet Necdet SEZER, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Mustafa BUMİN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Lütfi F. TUNCEL ve Fulya KANTARCIOĞLU'nun katılmalarıyla 23.12.1997 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esas inceleme evresinde ele alınmasına oybirliğiyle karar verilmiştir.

#### **V- ESASIN İNCELENMESİ**

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenen yasa kurallarıyla ilgili yasa kuralları, dayarılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri, öteki yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

##### **A- Sınırlama Sorunu**

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Yasa'nın 28. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi'ne itiraz yoluyla yapılacak başvurular, mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralları ile sınırlıdır.

Mahkeme'nin Anayasa'ya aykırılığını ileri sürdüğü 570 sayılı KHK'nin 3. maddesiyle değiştirilen 2802 sayılı Yasa'nın 106. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ile 14. maddesiyle yürürlükten kaldırılan 2802 sayılı Yasa'nın 103. maddesinin son fıkrasında, Sayıştay Denetçilerine ödenecek yargı ödeneği ile birlikte adli, idarî ve askerî hakim ve savcılarinki de düzenlenmiş bulunduğundan bu kurallara ilişkin esas incelemenin "Sayıştay Denetçileri" ile sınırlı olarak yapılmasına 18.11.1998 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

##### **B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu**

###### **1- Açıklama**

13.7.1993 günlü, 486 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesiyle 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'na eklenen ek geçici 1. maddede, kendi kanunlarında gerekli değişiklik yapıncaya kadar aylık, ödenek, malî, sosyal ve diğer özlük hakları bakımından Sayıştay Başkanı, Daire Başkanları ve Üyelerinin sırasıyla Yargıtay Birinci Başkanı, Daire Başkanları ve Üyeleri, bunların dışında kalan Sayıştay meslek mensuplarıyla Sayıştay Savcı ve yardımcılarının kıdem, sınıf ve derecesindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf hakim ve savcılar hakkındaki hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. İtiraz konusu düzenlemeden önce, 270 sayılı "Yüksek Hakimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin değişik 1. maddesi gereğince ödenmesi öngörülen yüksek yargı tazminatı, 2802 sayılı Yasa'nın ek geçici 1. maddesinde belirlenen sistem içinde Sayıştay meslek mensupları ile savcı ve yardımcılara da aynı miktarda verilmekte idi. Ancak, 270 sayılı KHK'nin değişik 1. maddesinde kimlere ne miktarda yüksek yargı tazminatı verileceğine ilişkin cetvel 20.3.1997 günlü, 570 sayılı KHK'nin 1. maddesiyle değiştirilmiş, Yargıtay Başkanı, daire başkanları, üyeleri ve birinci sınıfa ayrılmış diğer hakim ve savcılar için belirlenen yüksek yargı tazminatı Sayıştay Başkanı, daire başkanları, üyeleri ve birinci sınıfa ayrılmış diğer Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılara da aynı miktarda verileceği öngörülmüş buna karşılık, cetvelin itiraz konusu (7) sıra nolu bendinde "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış, Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcıları"na birinci sınıfa ayrılmış, bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte üç yılını doldurmuş hakim ve savcılar için öngörülen yüksek yargı tazminatı verilmeyerek farklılık yaratılmıştır. Yüksek yargı tazminatı cetvelinin (4) sıra nolu bendinde, "birinci sınıfa ayrılmış bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte üç yılını doldurmuş, Yargıtay ve Danıştay Üyeliklerine seçilme hakkını da kaybetmemiş bulunan hakim ve savcılar" için 4500 tazminat göstergesi, itiraz konusu (7) sıra nolu bentde sayılan Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcıları için ise 4000 gösterge rakamı saptanmıştır.

## **2- 570 sayılı KHK'nin 1. Maddesiyle Değiştirilen 270 sayılı KHK'nin 1. Maddesindeki Cetvelin (7) Sıra No'lu Bendinin İncelenmesi**

### **a- Anayasa'nın 91. Maddesi Yönünden İnceleme**

Mahkeme, 28.11.1996 günlü, 4214 sayılı Yetki Kanunu'yla, kamu kurum ve kuruluşlarında görevli memurlar ve diğer kamu görevlilerinin malî ve sosyal haklarında iyileştirmeler yapmak üzere yürütme organına KHK çıkartma yetkisi verildiğini, oysa, itiraz konusu kuralla kamu personelinin malî ve sosyal haklarında iyileştirme yapılmayarak Yetki Yasası'nın amacının dışına çıkıldığını, bunun da Anayasa'nın 91. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 91. maddesinin birinci fıkrasında TBMM'nin, Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verebileceği belirtildikten sonra, ikinci fıkrasında, çıkarılacak KHK'nin amacının, kapsamının ilkelerinin kullanma süresini ve bu süre içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılmayacağını, dayanağı olan yetki kanununda gösterilmesinin zorunlu olduğu öngörülmüştür. KHK'lerle dayandıkları yetki yasası arasında sıkı bir bağ vardır. KHK'lerin konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden dayandıkları yetki yasası ile Anayasa'ya uygun olması gerekir.

570 sayılı KHK'nin dayanağı olan 28.11.1996 günlü ve 4214 sayılı Yetki Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesinde "Bu Kanunun amacı; kamu kurum ve kuruluşlarında görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri ile bunların emeklilerinin malî imkanları ölçüsünde geçmiş yıl kayıplarını giderebilmek, malî ve sosyal haklarında iyileştirmeler yapmak üzere aşağıdaki

kapsam maddesinde belirtilen çerçeve dahilinde Bakanlar Kurulu'na "Kanun Hükmünde Kararname" çıkarma yetkisi vermektedir." denilmektedir. "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde ise 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu ile 270 sayılı KHK yer verilmektedir.

Buna göre, 570 sayılı KHK'nin 1. maddesiyle yeniden düzenlenen 270 sayılı KHK'nin değişik 1. maddesindeki Yüksek Hakimlik Tazminatı Cetveli'nin itiraz konusu (7) nolu bendinde sayılan Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılarını için daha önce 486 sayılı KHK'de 3500 olan yüksek hakimlik tazminatı gösterge rakamı 4000'e çıkarılmıştır. Her ne kadar sözkonusu Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılarının tazminatları kıdem, sınıf ve derecelerindeki hakim ve savcılara uygulanan 4500 gösterge rakamına yükseltilmemişse de az da olsa bir iyileştirme yapılmış olduğu açıktır. Bu nedenle, 4214 sayılı Yetki Kanunu'nda belirtilen amaca aykırı olarak malî ve sosyal haklarda iyileştirme yapılmadığı savı yerinde görülmemiştir. İtirazın bu yönden reddi gerekir.

### **b- Anayasa'nın 10. Maddesi Yönünden İnceleme**

Mahkeme, başvuru dilekçesinde, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış, Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılarını için öngörülen yüksek hakimlik tazminatı göstergesinin saptanmasında, 2802 sayılı Yasa'nın ek geçici 1. maddesinin gözetilmemesi sonucu diğer Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılarını ile bunlar arasında farklılık yaratıldığını, bunun da Anayasa'nın 10. maddesindeki "eşitlik ilkesi"ne aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 10. maddesinde, "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir.

Buna göre, yasaların uygulanmasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayrılığı gözetilmeyecek ve bu nedenlerle eşitsizliğe yol açılmayacaktır. Bu ilkeyle, birbirlerinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve değişik uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

570 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 1. maddesiyle yeniden düzenlenen yüksek hakimlik tazminatı gösterge cetvelinin 1, 3 ve 8 nolu bentlerinde Sayıştay Başkanına, daire başkanlarına, üyelerine, birinci sınıfa ayrılmış diğer Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılarını sırasıyla, Yargıtay Birinci Başkanı, daire başkanları, üyeleri ve birinci sınıfa ayrılmış diğer hakim ve savcılara verilen yüksek hakimlik tazminatı kadar tazminat ödenmesi öngörülmüştür. Ancak, cetvelin itiraz konusu (7) nolu bendinde, "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay savcı yardımcılarını"na cetvelin (4) nolu bendinde yer alan "Birinci sınıfa ayrılmış, bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte üç yılını doldurmuş Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını da kaybetmemiş bulunan hakim ve savcılar" için saptanmış 4500 gösterge yerine, 4000 gösterge karşılığı tazminat ödenmesi benimsenmiştir. Böylece, bir kısım Sayıştay meslek mensubu ve savcı yardımcılarını için 2802

sayılı Yasa'nın ek geçici 1. maddesine göre kıdem, sınıf ve derecesindeki hakim ve savcılar kadar yüksek hakimlik tazminatı alabilme olanağı sağlanmışken, (7) nolu bendde sayılan meslek mensupları ve savcı yardımcılarının kıdem, sınıf ve derecesindeki hakim ve savcıya verilen tazminattan daha az tazminat verilmesi öngörülmüştür. Böylece sayıştay meslek mensupları ile savcı ve yardımcılarının bir bölümü için emsali kıdem, sınıf ve derecesindeki hakim ve savcılarının yüksek hakimlik tazminatı esas alındığı halde bir bölümü için farklı düzenleme getirilmesi Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırıdır. İptali gerekir.

Mustafa BUMİN bu görüşlere katılmamıştır.

**3- 570 sayılı KHK'nin 3. Maddesiyle Değiştirilen 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 106. Maddesinin Birinci Fıkrasının ( c ) Bendi ile 14. Maddesinde Yer Alan "... ile 24.2.1983 tarih ve 2802 sayılı Kanun'un 103. maddesinin son fıkrası..." İbaresini Yönünden İnceleme**

**a- İtiraz konusu kuralların anlam ve kapsamı**

2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 15. maddesine eklenen fıkra da, "birinci sınıfa ayrılmış, bu sınıfa ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte altı yılını doldurmuş, Yargıtay ve Danıştay Üyeliklerine seçilme hakkını da yitirmemiş Hakim ve Savcılar birinci sınıf olurlar" denilmekte, 570 sayılı KHK'nin itiraz konusu 14. maddesiyle yürürlükten kaldırılan 2802 sayılı Yasa'nın 103 maddesinin son fıkrasında ise, birinci sınıf hakimlerin Yargıtay ve Danıştay üyelerine sağlanan her türlü hak ve ödemelerden yararlanacakları belirtilmektedir.

570 sayılı KHK'nin 14. maddesiyle 2802 sayılı Kanunun 103. maddesinin son fıkrasındaki birinci sınıf hakimlerin, üyelere sağlanan her türlü hak ve ödemelerden yararlanacakları kuralı yürürlükten kaldırılmış, 3. maddesiyle yapılan değişiklikle de birinci sınıf hakimlere, Yargıtay ve Danıştay üyelerine verilen yargı ödeneğinden %5 oranında daha az ödenek verilmesi öngörülmüştür.

**b- Anayasa'nın 10. ve 91. maddeleri yönünden İnceleme**

Mahkeme, itiraz konusu kurallarla birinci sınıf hakim ve savcılarının yargı ödeneğinin üyelere göre %5 oranında daha az saptanmış olmasının hak kaybına yol açtığını birinci sınıf hakim ve savcılar gibi yargı ödeneği alan Sayıştay meslek mensuplarının da bundan olumsuz etkilendiğini, bu uygulamanın eşitlik ilkesine aykırı olduğunu, KHK'nin dayanağı olan 4214 Sayılı Yetki Kanunu'nun amacına aykırı olarak özlük haklarının kötüleştirildiğini bu nedenle de Anayasa'nın 91. maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

2802 sayılı Kanunun Ek geçici 1. maddesine göre, Sayıştay üyelerinin Yargıtay üyeleri gibi yargı ödeneği almaları diğer Sayıştay denetçileri ile bunlar arasında bir farklılığın doğmasına yol açmaktadır. Ancak, Sayıştay üyeleriyle, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını doldurmuş, Sayıştay denetçileri ve savcı yardımcılarının hukuksal konumları farklıdır. Bu nedenle, 570 sayılı KHK'nin 3. ve 14. maddeleriyle 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununda yapılan değişiklikler sonucu, birinci sınıf hakim ve savcılar ile Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasında yargı ödeneği yönünden %5'lik fark yaratılması ve bunun Sayıştay Denetçilerini de etkilemesi Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz.



Öte yandan, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını doldurmuş Sayıştay meslek mensupları ve savcı yardımcılara verilen yargı ödeneği, aynı kıdem sınıf ve derecesindeki birinci sınıfa ayrılmış hakim ve savcılara verilen ödenek kadar olduğundan, sonuçta bir iyileştirmenin yapılması nedeniyle 570 sayılı KHK'nin dayanağı olan 4214 sayılı Yetki Kanunu'nun amacına aykırı olarak mali haklarda bir kayba yolaçtığından söz edilemez. Birinci sınıfa ayrılmış, ayrıldığı tarihten itibaren de meslekte üç yılını doldurmuş ve üyelik hakkını kaybetmemiş hakim ve savcılar için öngörülen iyileştirme aynı sınıf ve kıdemdeki Sayıştay denetçileri içinde geçerlidir. Bu nedenle, itiraz konusu düzenlemeler Yetki Kanunu'nun amacına ve dolayısıyla Anayasa'nın 91. maddesine aykırı değildir.

İstemin reddi gerekir.

## **VI- SONUÇ**

20.3.1997 günlü, 570 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"nin;

A- 1. maddesiyle değiştirilen 270 sayılı Yüksek Hakimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin değişik 1. maddesindeki cetvelin 7 Sıra No'lu bendinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Mustafa BUMİN'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B- 3. maddesiyle değiştirilen 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nun 106. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin "Sayıştay denetçileri" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

C- 14. maddesinde yer alan "...ile 24.2.1983 tarih ve 2802 sayılı Kanunun 103 üncü maddesinin son fıkrası..." ifadesinin "Sayıştay denetçileri" yönünden Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

D- Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 2949 sayılı Yasa'nın 53. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkraları gereğince Kararname'nin birinci maddesindeki cetvelin 7 Sıra No'lu bendinin iptali nedeniyle meydana gelen hukuksal boşluk kamu yararını ihlâl edici nitelikte görüldüğünden, İPTAL HÜKMÜNÜN KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE, OYBİRLİĞİYLE, 18.11.1998 gününde karar verildi.

|                    |               |             |
|--------------------|---------------|-------------|
| Başkan             | Başkanvekili  | Üye         |
| Ahmet Necdet SEZER | Güven DİNÇER  | Haşım KILIÇ |
| Üye                | Üye           | Üye         |
| Yalçın ACARGÜN     | Mustafa BUMİN | Sacit ADALI |

|                  |                 |                    |
|------------------|-----------------|--------------------|
| Üye              | Üye             | Üye                |
| Ali HÜNER        | Lütfi F. TUNCEL | Fulya KANTARCIOĞLU |
| Üye              | Üye             |                    |
| Mahir Can ILICAK | Rüştü SÖNMEZ    |                    |

### KARŞIOY YAZISI

570 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri ile İlgili Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname"nin 1. maddesiyle değiştirilen 270 sayılı Yüksek Hakimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin değişik 1. maddesindeki cetvelin 7 sıra nolu bendinin iptaline ilişkin çokluk görüşüne aşağıda açıklanan nedenlerle katılmıyorum.

İtiraz konusu kuralla, "Birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemiş ve bu sınıfa ayrıldıktan sonra meslekte üç yılını tamamlamış Sayıştay meslek mensupları ve Sayıştay Savcı Yardımcıları 4.000" tazminat almaya hak sahibi sayılmış, başvuru kararında da, emsali diğer hakim ve savcılarla Sayıştay meslek mensupları arasında "yargı ödeneği" açısından farklılık yaratıldığı ileri sürülerek Anayasa'nın 10. ve 91. maddeleri uyarınca kuralın iptali istenilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" denilmektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin pekçok kararında açıklandığı gibi, 10. maddede yer alan "eşitlik ilkesi" herkesin her yönden aynı kurallara bağlı olacağı anlamına gelmez. Bu yasak, birbirinin aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını ve ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Kimi yurttaşların haklı bir nedene dayanarak değişik kurallara bağlı tutulmaları, eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmaz. Durum ve konumlarındaki özellikler nedeniyle kimi kişi ya da topluluklar için farklı kurallar getirilebilir. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik eylemli değil hukuksal eşitliktir. Ayrı hukuksal durumda olanlar için ayrı kurallar getirilmesi halinde eşitlik ilkesi zedelenmez. Durumlarındaki değişikliğin doğurduğu zorunluluklar, kamu yararı ya da başkaca haklı nedenlerle yasalarda farklı kurallar getirilmesi eşitliğe aykırılık teşkil etmez.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesindeki eşitlik ilkesine aykırı olduğunun saptanabilmesi için öncelikle Sayıştay meslek mensupları ile hakim ve savcılarının

aynı hukuksal statüde olup olmadığının irdelenmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi'nin 11.7.1991 günlü, Esas: 1990/39, Karar: 1991/21 sayılı kararında da açıklandığı gibi, Sayıştay'ın Anayasa'nın yargı bölümünde yer almış olması, onun yüksek yargı yeri olarak nitelendirilmesi için yeterli değildir. Anayasa'nın "yargı" bölümünün "Genel hükümler" başlığını taşıyan I. ayırımı; mahkemelerin bağımsızlığını, hakimlik ve savcılık güvencesini, hakimlik ve savcılık mesleğini, mahkemelerin kuruluşunu ve türlerini, "yüksek Mahkemeler" başlığını taşıyan II. ayırımı da; Anayasa Mahkemesi ile Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve Uyuşmazlık Mahkemesini düzenlemektedir. Anayasa'da yüksek yargı organları ve yargı düzenleri, tek tek sayılmış Sayıştay, yüksek yargı organları arasında ve herhangi bir yargı düzeni içinde gösterilmemiştir. Nitekim Sayıştay, yargı bölümünün genel hükümleri ile hakim ve savcılar ve yüksek mahkemeleri düzenleyen bölümünde değil, idari bir kuruluş olan Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'ndan sonra gelen diğer ayırimda yer almaktadır.

Anayasa'nın 160. maddesine göre Sayıştay, genel ve katma bütçeli idarelerin gelir ve giderlerini ve mallarını TBMM adına denetlemek ve mali yönetimin belirli görevlerinin hesaplarını yasasında gösterilen kendi özgü yöntemlerle incelemekle görevlidir. Denetleme ve sorumluların hesaplarını kesin hükme bağlama TBMM adına yapılmaktadır. Bu nedenle, Sayıştay'ın yargı organı olarak nitelendirilmesi ve meslek mensuplarının da hakim veya savcı olarak kabulü olanaklı değildir.

Sayıştay meslek mensuplarının hakim ve savcılarla özdeş durumda olmamaları nedeniyle, haklarında hakim ve savcılardan farklı biçimde tazminat göstergesi düzenlenmesinde Anayasa'nın 10. maddesine aykırılık söz konusu değildir.

Öte yandan, itiraz konusu kuralla, Sayıştay meslek mensuplarının mali haklarında hakim ve savcıların mali haklarına oranla daha az iyileştirme yapıldığı gerekçesiyle bu kuralın 4214 sayılı Yetki Kanunu'nun, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bunların emeklilerinin mali ve sosyal haklarında iyileştirmeler yapılmasını öngören "amaç" başlıklı 1. maddesine aykırı olduğu da kabul edilemez.

Açıklanan nedenlerle, iptal isteminin reddi gerekeceği oyu ile itiraz konusu kuralın iptaline ilişkin çokluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

Mustafa BUMİN